

**Bedömarutlåtande efter utvärdering av
huvudområdet Semitiska språk vid Uppsala
universitet, Språkvetenskapliga fakulteten**

2020-09-03

Uppdrag och förutsättningar

Bedömarpanelens uppdrag har bestått i att utifrån universitetets kriterier för utbildningsutvärdering enligt Riktlinjer för Uppsala universitets modell för utbildningsutvärderingar (UFV 2015-475) och med stöd i Språkvetenskapliga fakultetsnämndens modell för kvalitetsuppföljning och utbildningsutvärderingar 2017-2022 (Språkfak 2018/13) utvärdera huvudområdet Semitiska språk vid Uppsala universitet. Språkvetenskapliga fakultetsnämnden har valt att som grundprincip använda huvudområde som utvärderingsenhet inom utbildning på grundnivå och avancerad nivå. Perioden som ska utvärderas motsvarar läsåren 2018–2019.

Underlag och genomförande

Underlaget för bedömarpanelens utgörs av en självvärdering, platsbesök samt ett dokumentationspaket omfattande bland annat kursplaner, utbildningsplaner och kursrapporter, se vidare bilaga 1.

Efter att ha tagit del av självvärderingar och kompletterande dokumentation från huvudämnena samt övergripande information om Uppsala universitet gjorde panelen ett platsbesök den 20–24 april 2020, och träffade då företrädare för samtliga huvudämnen. På grund av den pågående coronapandemin genomfördes detta besök virtuellt med hjälp av videokonferensprogrammet Zoom.

Inom panelen gjordes en arbetsfördelning så att en senior panelmedlem tog huvudansvaret för varje huvudämne, med ytterligare en senior medlem som andraläsare. Vidare ansvarade studeranderepresentanterna för bevakning av vissa aspekter i alla huvudämnen, huvudsakligen rörande Mål 7 och Mål 8, samt punkter under rubrikerna 2. *Övriga aspekter av vikt för utbildningens kvalitet* och 3. *Övriga aspekter*. Samtliga panelmedlemmar deltog i alla möten under platsbesöket, bortsett från några få tillfällen då en panelmedlem hade förhinder.

Efter platsbesöket har detta utlåtande skrivits av den för huvudämnet ansvariga panelmedlemmen med hjälp av andraläsaren, studentrepresentanterna och övriga panelmedlemmar.

Bedömarpanelen har haft följande sammansättning:

- Hans Lindquist, professor emeritus i engelska, Malmö universitet (ordförande)
- Hanne Leth Andersen, rektor, professor i universitetspedagogik, Roskilde Universitet
- Marcus Eng, studiebevakare vid Uppsala Studentkår (studeranderepresentant)
- Riho Grünthal, professor i finsk-ugrisk språkforskning, Helsingfors universitet
- Magdalena Sörllé, masterstudent i svenska, Uppsala universitet (studeranderepresentant)
- Gunhild Vidén, professor emerita i latin, Göteborgs universitet

Sammanfattande utlåtande

I utlåtandet bedöms två program, *Kandidatexamen i semitiska språk* och *Masterexamen i semitiska språk*. Först diskuteras generella aspekter av verksamheten inom programmen. Därefter kommenteras kort uppfyllandet av varje examensmål enligt Högskoleförordningen. Därvid kommer hänsyn att tas till att examensmålen skiljer sig mellan kandidatnivån och masternivån.

Semitiska språk har en förhållandevis stor språkportfölj, med arabiska, arameiska/syriska, hebreiska och assyriologi, samt för arabiskans del medverkan i Orientalistprogrammet och modersmålsläroutbildning. Samläsning sker där så är möjligt, t.ex. i teorikurs på D-nivå, och mellan fristående kurs / programstudier.

Ett problem för utbildningen framför allt i arabiska är att hantera heterogeniteten i studentgrupperna. Utbildningen ska anpassas till att fungera både för rena nybörjare och för modersmålstalare, där en utmaning många gånger är att de modersmålstalande inte alltid är förberedda på den teoretiska delen av ett akademiskt språkstudium. Det kan ibland vara svårt att få förståelse för att språkfärdigheten bara utgör en del av målet med studiet på akademisk nivå. En annan utmaning är att studenter med tidigare utbildning i andra länder inte alltid har samma träning i reflekterande arbetssätt och akademiskt skrivande som studenter som utbildats i Sverige. Dessa svårigheter kräver en hel del individuella lösningar såväl språkligt som för ett akademiskt tänkesätt. Universitetets språkverkstad är en enhet som kan bidra till träningen i akademiskt skrivande, men det räcker inte hela vägen. Det finns planer på en intern språkverkstad som ett

pilotprojekt. Vid våra intervjuer fick vi intryck av ett mycket engagerat lärarlag som tar dessa svårigheter på stort allvar och arbetar hårt med att finna lösningar, producera övningsmaterial m.m., men som också upplever frustration över att inte kunna fullfölja alla ambitioner i fråga om lingvistisk skolning, integrering av forskningsinriktningar i utbildningen osv på grund av bristande resurser såväl tids- som personalmässigt. Kurser som har måst ställas in är också en källa till frustration. Här krävs en balans mellan ambitionsnivå och resurstillgång.

Masterutbildningen är gemensam för de olika språken.

Av de inlämnade kursrapporterna framgår det att området i likhet med de flesta språkämnen har problem med genomströmningen och med låg svarsfrekvens på utvärderingarna. De svar som har lämnats pekar på att studenterna generellt är nöjda med undervisningen, och i den mån det klagas på något gäller detta arbetsmängden och i någon mån kurslitteraturen. Rapporterna speglar en vilja hos lärarna att förändra kurserna utifrån reaktionerna de får från studenterna. Detta bekräftar bilden av engagerade lärare som arbetar aktivt med att utveckla undervisningen och finna lösningar på anförda problem utifrån ett pedagogiskt perspektiv.

Nedan återges Högskoleförordningens examensmål för kandidat- och masterexamina med korta kommentarer om måluppfyllelse. Numreringen utgår från kandidatexamen; motsvarande mål för masterexamen har inordnats för jämförbarhetens skull.

Kunskap och förståelse

Mål 1

För kandidatexamen skall studenten visa kunskap och förståelse inom huvudområdet för utbildningen, inbegripet kunskap om områdets vetenskapliga grund, kunskap om tillämpliga metoder inom området, fördjupning inom någon del av området samt orientering om aktuella forskningsfrågor.

För masterexamen skall studenten

- visa kunskap och förståelse inom huvudområdet för utbildningen, inbegripet såväl brett kunnande inom området som väsentligt fördjupade kunskaper inom vissa delar av området samt fördjupad insikt i aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete, och
- visa fördjupad metodkunskap inom huvudområdet för utbildningen.

Bedömning

Kandidatexamen: De olika språken beskriver relativt detaljerat uppbyggnaden av respektive utbildning. Man lyfter fram att arabiska som fristående kurser är mer teoretiskt inriktat medan Orientalist-programmet är mer yrkesorienterat. Man redovisar också progressionen i fråga om träning i akademiskt skrivande och i forskningsanknytningen av undervisningen. Panelen bedömer att målet uppfylls.

Masterexamen: Även för masternivån beskrivs utbildningen ganska detaljerat. Som ett problem anförs att det är möjligt att inleda utbildningen med det självständiga arbetet, utan att ha nödvändig träning i akademiskt skrivande eller i teori- och metodperspektiv. Utbildningen har dock ett ambitiöst utbud av olika teoribildningar i specialkurserna, och vi bedömer att målet uppfylls i utbildningen som helhet.

Rekommendation

Kandidatexamen: I självvärderingen föreslås flera fortsatta insatser för att utveckla undervisningen, t.ex. utveckling av bättre kurslitteratur, bättre balans mellan teoretiska kunskaper och praktisk språkfärdighet, periodisering av kurser och anpassning till att studenterna sällan studerar på heltid i några av språken samt utbyggd distansundervisning. Vi rekommenderar att området arbetar vidare i dessa riktningar. Inte minst viktigt är en översyn över de olika studentgruppernas varierande behov.

Master: Självvärderingen föreslår att man ska se över behörighetskraven för att påbörja det självständiga arbetet. Detta ser ut att vara en enkel och lämplig åtgärd.

Färdighet och förmåga

Mål 2

För kandidatexamen skall studenten visa förmåga att söka, samla, värdera och kritiskt tolka relevant information i en problemställning samt att kritiskt diskutera företeelser, frågeställningar och situationer.

För masterexamen skall studenten visa förmåga att kritiskt och systematiskt integrera kunskap och att analysera, bedöma och hantera komplexa företeelser, frågeställningar och situationer även med begränsad information.

Bedömning

Kandidat: I självvärderingen redogörs för hur studenterna tränas successivt i momentet. Vi bedömer utifrån detta att målet uppfylls, men är inte helt på det klara med hur man hanterar studentpopulationens varierande studieutgångspunkter i detta sammanhang.

Master: Målet övas primärt i arbetet med masteruppsatsen. Strukturen i detta redovisas tillfredsställande. Vi bedömer att målet uppfylls.

Rekommendation

Kandidat: Självvärderingens förslag om att lägga in textläsningsseminarier på lämpliga ställen för de olika språken rekommenderas.

Assyriologins strävan att revidera kursplaner är att rekommendera, för ökad tydlighet och transparens gentemot studenterna.

Mål 3

För kandidatexamen skall studenten visa förmåga att självständigt identifiera, formulera och lösa problem samt att genomföra uppgifter inom givna tidsramar.

För masterexamen skall studenten visa förmåga att kritiskt, självständigt och kreativt identifiera och formulera frågeställningar, att planera och med adekvata metoder genomföra kvalificerade uppgifter inom givna tidsramar och därigenom bidra till kunskapsutvecklingen samt att utvärdera detta arbete.

Bedömning

Kandidat: Målet uppfylls genom att studenterna tränas successivt i problemanalys och lösningar inom givna tidsramar i kurser med inlämningsuppgifter. Att låta studenterna studera goda exempel på tidigare självständiga arbeten är ett fruktbart sätt att synliggöra nivå, form, teoretiskt och metodiskt arbetssätt m.m. på. Det tycks också finnas en modell för att fastställa tidsram för examensarbetet i samråd mellan student och handledare, även om det inte explicit formuleras att detta spelar roll i examinationen.

Master: Ämnet signalerar här ett problem med studerande som har alltför dåliga kunskaper i svenska och/eller engelska för ett framgångsrikt uppsats- eller PM-skrivande. Detta är givetvis ett problem – man kan knappast sägas genomföra en kvalificerad akademisk uppgift om resultatet inte håller den språkliga och stilistiska nivå som bör känneteckna ett akademiskt arbete. Det framgår inte i vilken utsträckning man ”släpper igenom” språkligt svaga arbeten, men man efterlyser en handlingsplan med anvisningar om vad som kan godkännas. Här skulle behövas ett förtydligande, inte minst med avseende på tidsramar (det verkar osannolikt att en

studerande som kämpar med den språkliga utformningen inte blir försenad i arbetet).

Rekommendation

Kandidat: Förslaget att utveckla instruktioner för skriftliga inlämningar och förbättrad tidsplanering bör underlätta för studenterna att uppnå målet.

Master: Vi vill föreslå ämnet att pröva om ett diagnostiskt test i inledningen av studiet skulle kunna bidra till att lösa problemet med språkkunskaper. Det borde göra det möjligt att sätta in insatser via t.ex. Språkverkstaden på ett tidigt stadium. Det förutsätter givetvis att det självständiga arbetet inte genomförs som första moment i utbildningen.

Mål 4

För kandidatexamen skall studenten visa förmåga att muntligt och skriftligt redogöra för och diskutera information, problem och lösningar i dialog med olika grupper.

För masterexamen skall studenten visa förmåga att i såväl nationella som internationella sammanhang muntligt och skriftligt klart redogöra för och diskutera sina slutsatser och den kunskap och de argument som ligger till grund för dessa i dialog med olika grupper.
--

Bedömning

Kandidat: Självvärderingen redogör tillfredsställande för hur skriftlig och muntlig framställning övas. Kursen Kulturbärande religioner ser ut att spela en viktig roll i detta. Vi bedömer att målet uppfylls.

Master: Studenterna genomför både skriftliga och muntliga presentationer under utbildningens gång. Examensarbetet ventileras i

seminarier med olika språkliga inriktningar bland deltagarna. Vi bedömer att målet uppfylls.

Rekommendation

Kandidat och master: Den problematik kring språkfärdighet och akademiskt tänkande som berörts under föregående mål behöver åtgärdas även för detta mål. Vi rekommenderar att man arbetar vidare med detta på båda nivåerna. Assyriologi föreslår praktiska moment som t.ex. föremålspresentation på museer för den muntliga träningen. Sådana inslag liksom utåtriktade presentationer av ämnet/språket skulle kunna ge värdefull träning i dialog med grupper utanför de akademiska sammanhangen.

Mål 5

För kandidatexamen skall studenten visa sådan färdighet som fordras för att självständigt arbeta inom det område som utbildningen avser.

För masterexamen skall studenten visa sådan färdighet som fordras för att delta i forsknings- och utvecklingsarbete eller för att självständigt arbeta i annan kvalificerad verksamhet.

Bedömning

Kandidat: Studenterna har en jämförelsevis god arbetsmarknad efter avslutad utbildning. Praktikkurser finns. Ämnet har en plan för hur praktiska och administrativa problem runt praktikkurserna på sikt ska lösas. Vi bedömer att målet uppfylls.

Master: Utbildningen förbereder för forskarutbildning, och det finns vissa möjligheter för studenterna att få ekonomiskt bidrag för aktivt deltagande i konferenser. Under förutsättning att examensarbetena håller nödvändig nivå (jämför mål 3) anser vi att målet uppfylls.

Rekommendation

Kandidat och master: Vi ser det som mycket sannolikt att de utexaminerade har kompetenser som efterfrågas i samhället idag, men ett alumnsamarbete skulle kunna vara till nytta för studenterna under alla omständigheter. Vi utgår från att det centrala alumnätverket kan användas för detta ändamål på ett inte alltför arbetskrävande sätt.

Värderingsförmåga och förhållningssätt

Mål 6

För kandidatexamen skall studenten visa förmåga att inom huvudområdet för utbildningen göra bedömningar med hänsyn till relevanta vetenskapliga, samhälleliga och etiska aspekter.
--

För masterexamen skall studenten visa förmåga att inom huvudområdet för utbildningen göra bedömningar med hänsyn till relevanta vetenskapliga, samhälleliga och etiska aspekter samt visa medvetenhet om etiska aspekter på forsknings- och utvecklingsarbete.
--

Bedömning

Kandidat: Självvärderingen redogör för den progressiva uppbyggnaden av vetenskaplig träning under utbildningen. De samhälleliga aspekterna tillvaratas genom att många väljer uppsatsämnen med samhällsanknytning. Det har inte synliggjorts att samhälleliga och etiska aspekter är explicit inlagda i utbildningen, men i mastervärderingen sägs att etiska aspekter inklusive handlingsplaner ”levandegörs i metod- och teorikurs på grundnivå inför kandidatuppsatsen”. Här behövs ett klargörande. Undantaget är assyriologi, som har lagt in kulturarvsproblematiken i utbildningen.

Master: Självvärderingen redogör för olika former av relevans i förhållande till valt ämne, och visar på vilka etiska överväganden som är nödvändiga i det vetenskapliga arbetet. Vi bedömer att målet uppfylls.

Rekommendation

Kandidat: Forskningsetiska aspekter bör integreras i undervisningen, och samhällsrelevanta perspektiv synliggörs i kursplanerna.

Mål 7

För kandidatexamen skall studenten visa insikt om kunskapens roll i samhället och om människors ansvar för hur den används.

För masterexamen skall studenten visa insikt om vetenskapens möjligheter och begränsningar, dess roll i samhället och människors ansvar för hur den används.

Bedömning

Kandidat: Forskningsetik aktualiseras inom kursen Kulturbärande religioner, där studenterna arbetar med ett grupp-PM. Detta ser ut att vara ett konkret sätt att arbeta med frågor om kunskap och ansvar. Vi bedömer att målet uppfylls.

Master: Ämnets svar beskriver faktorerna bakom studenternas val av ämnen för masterarbetet. Detta innebär en något snävare definition av målet, men vi bedömer att målet uppfylls.

Rekommendation

Kandidat och master: Ämnet önskar sig en studiedag kring temat, och det är en rimlig idé att en sådan inte bara genomförs ämnesvis utan involverar hela fakulteten. Frågor kring mångfald och samhällsperspektiv på detta bör också bakas in i olika delkurser.

Mål 8

För kandidatexamen skall studenten visa förmåga att identifiera sitt behov av ytterligare kunskap och att utveckla sin kompetens.

För masterexamen skall studenten visa förmåga att identifiera sitt behov av ytterligare kunskap och ta ansvar för sin kunskapsutveckling.

Bedömning

Kandidat: Målet uppfylls genom progression i PM-skrivande under utbildningens gång. Inte minst betydelsefullt torde det vara att studenterna ges konkret återkoppling på både skriftliga uppgifter och tentamina.

Master: Målet uppfylls genom att eventuellt nya kunskapsbehov ingår i planeringen för examensarbetets utformning och tidsplan.

Rekommendation

Master: Som utvecklingsområde beskrivs att man planerar tydligare spår för olika inriktningar genom att gå från större bredd till större fördjupning i teori- och metodstudiet. Det är inte riktigt tydligt på vilket sätt detta bidrar till uppfyllande av just detta mål. Förslaget innebär att man får en solidare teoretisk grund för sitt val av inriktning, men tappar en del av sin generalistkompetens inom ämnet, något som vi utgår från ingår i ämnets behandling av frågan.

Aktuell ämnesmässig och högskolepedagogisk/ ämnesdidaktisk kompetens samt lärarkapacitet.

Bedömning

I självvärderingen sägs att merparten av de fast anställda har genomgått högskolepedagogisk utbildning. Önskvärt är förstås att samtliga verksamma lärare genomgår detta. Lärarresursen är 2 professorer, 3 lektorer, ett par doktorander samt timlärare. Flera har uppdrag som tar tid från undervisningen. Inom ämnet upplever man situationen som pressad, vilket är förståeligt inte minst utifrån den relativt omfattande språkportföljen. Bedömargruppen kan inte ta ställning till vilka ekonomiska möjligheter som finns för att anställa fler lärare, men om fakulteten vill upprätthålla bredden inom semitiska språk och säkra en långsiktig kompetensförsörjning ser det onekligen ut att behövas ytterligare lärarresurser.

Utbildningens kontinuerliga uppföljning och utveckling

Bedömning

Utbildningsfrågor behandlas i lärarkollegiet, och de studerande har också representation i institutionsstyrelsen. Man arbetar aktivt med kursvärderingar, och lärargruppen uttrycker ett starkt engagemang för pedagogisk utveckling.

Ytterligare aspekter

Här görs en samlad bedömning av följande aspekter:

- internationalisering och internationella perspektiv liksom hållbarhetsperspektiv främjas,
- jämställdhetsperspektiv integreras i utbildningen,
- utbildningen svarar mot individers och samhällets behov av bildning och professionell kunskap och förbereder studenterna för ett framtida arbetsliv,
- att studenterna har inflytande i planering, genomförande och uppföljning av utbildningen,
- det finns en tillgänglig och ändamålsenlig studiemiljö för alla studenter

Internationalisering: Självvärderingen ger en tillfredsställande redogörelse för detta perspektiv. Vi ser det som positivt att man verkar ha mycket god kontroll över den utlandsförlagda terminen.

Hållbarhetsperspektiv: Detta täcks väl i utbildningen.

Jämställdhetsperspektiv: Även detta är väl tillgodosett i utbildningen, bland annat genom att genusperspektiv anläggs på såväl arabiskspråkiga medier som den litteratur som läses.

Individers och samhällets behov: Ämnet beskriver med goda exempel hur utbildningen motsvarar såväl samhällsliga som individuella behov.

Studentinflytande: Detta tillvaratas via utvärderingar och kursrapporter, samt löpande diskussioner med studenter. Mentorsprogrammet är också ett viktigt inslag. I masterutbildningen påpekas att antalet studenter är så pass litet att man utan svårigheter kan få till stånd individuella upplägg.

Studentmiljö: Detta förefaller tillgodosett i Engelska parken, men det påpekas att det är hårt tryck på vissa undervisningslokaler.

Bilaga 1: Underlag till bedömagruppen

Bilaga 2: Program platsbesök, den 20–24 april 2020